

ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ ΣΕ ΕΝΑΝ ΥΓΡΟΤΟΠΟ: ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Κείμενο προετοιμασίας για την παραγωγή των παραμυθιών και του βίντεο

Το κείμενο που ακολουθεί έχει στόχο να προετοιμάσει τους εκπαιδευτικούς που θα συμμετέχουν στα σεμινάρια (8-9/12/2012) και να τους προσφέρει μια ενδεικτική πορεία εργασίας με τους μαθητές τους μετά από αυτά.

1. Ποιος είναι ο στόχος των παραμυθιών και των βίντεο που θα παραχθούν;

*Η ευαισθητοποίηση του κοινού
για την αξία και την ανάγκη προστασίας
των υγροτόπων της Κρήτης
και πιο συγκεκριμένα του υγροτόπου που επιλέγετε.*

2. Γιατί να ασχοληθούμε με τους υγροτόπους της Κρήτης;

Ένας υγρότοπος δεν είναι απαραίτητα ένα εντυπωσιακό περιβάλλον άγριας ζωής. Μπορεί κάποιες εποχές του χρόνου να μην έχει καν νερό. Μπορεί να μη βλέπουμε πλούσια ορνιθοπανίδα ή βλάστηση. Γιατί λοιπόν να τον προστατεύσουμε;

Στην ξενάγηση που θα παρακολουθήσουμε στο πλαίσιο του σεμιναρίου θα μάθουμε να «διαβάζουμε» τους υγροτόπους και να εκτιμάμε την αξία τους για τη βιοποικιλότητα και την άγρια ζωή. Μπορείτε επίσης να ανατρέξετε στην παρουσίαση για τους υγροτόπους της Κρήτης που θα βρείτε [εδώ](#) και στο υλικό που θα σας δοθεί.

3. Πως θα πετύχω μια δημιουργική και στοχευμένη ματιά στον υγρότοπο που έχω επιλέξει με τους μαθητές μου;

Επιλέγετε να δουλέψετε με τους μαθητές σας έναν συγκεκριμένο υγρότοπο που βρίσκεται κοντά σας για να μπορείτε να τον επισκεφθείτε ίσως περισσότερο και από μία φορά. Ακόμα πιο σημαντικό: επιλέγετε έναν υγρότοπο που βρίσκεται κοντά σας ώστε τα παιδιά να τον «αγκαλιάσουν», να τον «υιοθετήσουν», να τον νοιώσουν δικό τους μετά και πέρα από τον διαγωνισμό.

Το γνωστικό κομμάτι της ιστορίας σας που θα το χρειαστείτε σαν υλικό βάσης για να δουλέψετε με τους μαθητές σας επιτυγχάνεται με την αξιοποίηση της γνώσης που θα έχετε αποκομίσει από την ξενάγηση που θα γίνει σε έναν αντίστοιχο υγρότοπο από το

επιστημονικό προσωπικό του WWF κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου, την αξιοποίηση της παρουσίασης Power Point και του συνοδευτικού υλικού για τους υγροτόπους της Κρήτης που θα σας δοθούν στο σεμινάριο. Επιπλέον, θα κάνετε με τους μαθητές σας περαιτέρω έρευνα (στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα του WWF, στο Οικοσκόπιο, στις τοπικές βιβλιοθήκες, μέσω ζωντανών συνεντεύξεων με τους κατοίκους και με ερευνητές κλπ., εξιστορήσεων συγγενών κλπ). Τον χάρτη της περιοχής μπορείτε να τον δημιουργήσετε μόνοι σας χρησιμοποιώντας την εφαρμογή του WWF www.oikoskopio.gr. Αν χρειαστείτε χάρτη μεγαλύτερης λεπτομέρειας μπορείτε να αποταθείτε στο γραφείο του WWF στην Κρήτη (m.noidou@wwf.gr).

Πέρα όμως από το γνωστικό κομμάτι, καλό θα είναι να εστιάσετε το βλέμμα των μαθητών σας σε πτυχές του υγροτόπου που δεν είναι προφανείς. Πριν και κατά τη διάρκεια της επίσκεψής σας λοιπόν οδηγήστε τους μαθητές σας, μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες και ερωτήσεις, να απαντήσουν στα ακόλουθα ερωτήματα:

- ✓ Ποια συναισθήματα μας προκαλεί το τοπίο;
- ✓ Πως μπορεί να ήταν αυτό το τοπίο πριν χίλια χρόνια και πώς θα είναι μετά από χίλια χρόνια;
- ✓ Ποιες λεπτομέρειες έλκουν την προσοχή μας και ξυπνούν αισθήσεις και συναισθήματα;
- ✓ Τι μπορεί να σημαίνει ο υγρότοπος για τα πλάσματα που τον κατοικούν μόνιμα ή περιστασιακά;
- ✓ Ποιες εικόνες μπορεί να συνοψίζουν την ανθρώπινη παρουσία, θετική ή αρνητική;
- ✓ Υπάρχουν «κρυφές» ιστορίες που θα μπορούσαμε να «διαβάσουμε» στους υγρότοπους αλλά δεν είναι οι κυρίαρχες;
- ✓ Πως στέκεται τελικά ο άνθρωπος απέναντι σε ένα τέτοιο τοπίο που μπορεί να είναι δημιούργημά του (τεχνητός υγρότοπος) αλλά και «θύμα» του (υποβάθμιση υγροτόπου).
- ✓ Ποιες ανθρώπινες ενέργειες μπορούν να προστατεύσουν αποτελεσματικά έναν υγρότοπο; (Δράσεις που γίνονται επιτόπου αλλά και δράσεις που γίνονται εκτός πεδίου (πίεση στους λήπτες αποφάσεων, κινητοποίηση πολιτών κλπ.)

Είναι σημαντικό εκτός από τις γνώσεις και την καταγραφή της αξίας του υγροτόπου, να κινείστε τα και τα συναισθήματα και τις ιδέες των μαθητών. Ας μη βιαστούν οι μαθητές να προβούν στη δημιουργία του τελικού έργου τους. Ας περάσουν από μια διαδικασία σκέψης και εμπειριών προηγουμένως.

4. Κατά την επίσκεψη στον υγρότοπο.

Είστε (εσείς στο σεμινάριο και οι μαθητές σας στη συνέχεια) εφοδιασμένοι με φωτογραφικές μηχανές(ή βιντεοκάμερες) ή χαρτί, μολύβι και χρώματα (παραμύθι). Πριν αρχίσετε να καταγράφετε αφουγκραστείτε το τοπίο και αφήστε τον εαυτό σας να ξαφνιαστεί, να απορήσει, να θαυμάσει, να αναρωτηθεί πριν επιλέξει τι θα καταγράψει. Με τους μαθητές σας μπορείτε να δημιουργήσετε, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, εμπειρίες μέσα από δραστηριότητες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης πριν αρχίσει η καταγραφή.

Επιδιώκετε να καταγράψετε πολύ περισσότερο υλικό από όσο θα χρησιμοποιήσετε στο τέλος για την ιστορία σας.

Αν οι μαθητές σας είναι από 8 ετών και άνω, ζητείστε τους να επιχειρήσουν να συνοψίσουν την εμπειρία τους σε δυο συνθήματα για την αξία και τη σημασία της προστασίας του συγκεκριμένου υγρότοπου. Μπορούν να επιλέξουν δυο σημαντικές πληροφορίες αντίστοιχα. Αυτές θα ήταν σκόπιμο να τα συμπεριλάβουν στις αφηγήσεις τους.

5. Ανάλυση δράσης: μια καλή ιδέα.

Μην ξεχνάτε ότι ο μαθητικός αυτός διαγωνισμός έχει στόχο την ευαισθητοποίηση και των ίδιων των μαθητών και την καλλιέργεια δεξιοτήτων ενεργού πολίτη. Μπορείτε επομένως να αναλάβετε με τους μαθητές σας μια δράση για την προστασία του υγρότοπου (ομιλίες και εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης, δημιουργία ενημερωτικής αφίσας ή σποτ για τα τοπικά μέσα, δημιουργία ενημερωτικού υλικού για διανομή στην τοπική κοινωνία, καταγραφή των προβλημάτων και κοινοποίησή τους στις αρχές και απαίτηση για μέτρα προστασίας, δράσεις προστασίας όπως καθαρισμοί σε συνεργασία με ΜΚΟ ή και τοπικές αρχές κλπ, δράσης προώθησης της αξίας του όπως ξεναγήσεις από τους ίδιους τους μαθητές ή διοργάνωση παρατήρησης πουλιών κλπ). Μπορείτε να εντάξετε τη δράση σας στις αφηγήσεις (στα βίντεο και τα παραμύθια) ή τις αφηγήσεις στη δράση σας (πχ ένα απόσπασμα του παραμυθιού να γίνει το κεντρικό μήνυμα της ενημερωτικής εκστρατείας ή 30" από ένα βίντεο να γίνουν σποτάκι για τα τοπικά κανάλια)

6. Σύνθεση ιστοριών

Διασφαλίστε ότι στα τελικά έργα υπάρχει σαφές «σενάριο», δομή και «μηνύματα» (χωρίς διδακτισμό). Μπορείτε να κάνετε προσχέδια, ασκήσεις, «πρόβες» πριν φτάσετε στο τελικό αποτέλεσμα. Μπορείτε να ακονίσετε το κριτήριο των μαθητών σας βλέποντας ταινίες μικρού μήκους (για το βίντεο) και διαβάζοντας παραμύθια ανάλογου περιεχομένου (για το παραμύθι). Συζητείστε τα «συστατικά» μιας καλής αφήγησης. όσο πιο στοχευμένοι είσατε πρώτου ξεκινήσετε για το τι θέλετε να

βγάλετε τόσο λιγότερο χρονοβόρα θα είναι η διαδικασία και πιο ολοκληρωμένο το αποτέλεσμα.

Συνηθισμένες παγίδες σε έργα και παραμύθια για το περιβάλλον που πρέπει να αποφύγετε:

- ✓ Τα στερεότυπα «καλή φύση»/ «κακός άνθρωπος».
- ✓ Κάθε ανάπτυξη είναι κακή ανάπτυξη.
- ✓ «Τα παιδιά θα σώσουν το περιβάλλον». Τα παιδιά μπορούν να κάνουν το έργο που τους αναλογεί. Μπορεί να δράσουν ως ενεργοί πολίτες, συλλογικά και ατομικά, αλλά δεν είναι δική τους ευθύνη η προστασία του περιβάλλοντος.
- ✓ Τα ζώα και η φύση είναι «καλά». Στη φύση υπάρχει ανταγωνισμός και αγώνας για επιβίωση. Δεν υπάρχει «καλοσύνη». Τα πολύ μικρά παιδιά βέβαια δεν χρειάζεται να τα «διορθώσουμε» ως προς αυτό.

7. Βοήθεια, συμβουλευτική

Αν χρειαστείτε βοήθεια κατά τη διάρκεια της εργασίας σας, μη διστάσετε να επικοινωνήσετε με τον συντονιστή του εργαστηρίου σας (Μαρία Λεωνίδα maria@karposontheweb.org, Ελένη Σβορώνου e.svoronou@wwf.gr, για βίντεο και παραμύθι αντίστοιχα).

8. Υλικό που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε

Υλικό και δραστηριότητες Π.Ε. για υγροτόπους:

Οικοσκόπιο: <http://www.oikoskopio.gr/map/>

Θα βρείτε στο χάρτη τους υγροτόπους της Κρήτης και στοιχεία γι αυτούς.

Πακέτο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Δημοτικό Σχολείο, Θεματική Ενότητα

Νερό: <http://www.env-edu.gr/ViewUnit.aspx?id=54>

Γνωρίζοντας τους υγροτόπους της περιοχής μου.

<http://www.wwf.gr/images/pdfs/pe/WetlandsEnvEdProgram.pdf>

Εκπαιδευτικό πακέτο για τους υγροτόπους της Κεφαλονιάς

<http://www.env-edu.gr/ViewPack.aspx?id=38>

Για τους νησιωτικούς υγροτόπους και ιδίως για τους υγροτόπους της Κρήτης:

Το πρόγραμμα νησιωτικών υγροτόπων του WWF Ελλάς

http://www.wwf.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=126&Itemid=65

Το παράνομο ψάρεμα δολοφονεί τις νεροχελώνες στον Αλμυρό Γαζίου

http://www.wwf.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=935:2012-08-28-10-19-30&catid=129:2009-02-02-13-19-00&Itemid=143

Ενδιαφέρουσες αφηγήσεις ιστοριών και στιγμιότυπα από την προστασία των

υγροτόπων της Κρήτης <http://wwfaction.wordpress.com/page/2/>

Δραστηριότητες για όξυνση αισθήσεων και παρατηρητικότητας για μικρά παιδιά:

Δραστηριότητες στη φύση για παιδιά 4-6 ετών

<http://www.wwf.gr/images/pdfs/pe/Natureplaygroup.pdf>

Οι περίφημες δραστηριότητες στη φύση του Cornell online

<http://www.sharingnature.com/index.php>

Παιδαγωγικές τεχνικές Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για μαθητές 8+

http://dipe.pie.sch.gr/ypperpi/methodologia_pe.htm (Παιχνίδια ρόλων, Debate,

Καταιγισμός ιδεών, Εννοιολογικός χάρτης, Έρευνα στο διαδίκτυο και στον έντυπο Τύπο, Συνεντεύξεις με κατοίκους και εκπροσώπους φορέων, Έρευνα πεδίου, Πρόσκληση ειδικών στο σχολείο, Επίλυση προβλήματος, Ιεράρχηση αξιών κλπ.)

Τέχνης έργα: Ας εμπνευστούμε από την τέχνη, την ιστορία και τα παραμύθια για τους υγρότοπους...

Λογοτεχνία:

Τα μυστικά του Βάλτου, Πηνελόπη Δέλτα

Ο γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον, Richard Bach

Walden, H.D. Thoreau. Το συγκεκριμένο βιβλίο αποτελεί μια πραγματεία για τον άνθρωπο, τη φύση, τη μοναχικότητα. Ένας νεαρός άντρας αποφασίζει ν' αφήσει τη ζωή στην πολιτισμένη κοινωνία και να ζήσει μέσα στο δάσος. Εκεί, δίπλα στη λίμνη Ουόλντεν επισκευάζει μια παλιά καλύβα γεμίζοντάς τη με τα απολύτως απαραίτητα, φυτεύει διάφορα λαχανικά, ψαρεύει στη λίμνη και ελαχιστοποιεί στο έπακρο τις ανάγκες του. Μόνος του, μακριά από τον πολιτισμό βυθίζεται στον εαυτό του και αφήνεται στην αγκαλιά της φύσης. Οι κυνηγοί ή οι ταξιδιώτες που περνάνε από την καλύβα του τον αντιμετωπίζουν με δυσπιστία, καχύποπτα ή πολλές φορές ως τρελό. Κάθε φορά, όμως, που κάποιος φεύγει από το μικρό ανθρώπινο καταφύγιο του Θορώ, νιώθει πλήρης, αληθινός και βρίσκεται ενώπιον των αληθινών αναγκών του. Δεν τον ξεχνά, όμως οι περισσότερες επισκέπτες προτιμούν να βυθίζονται στην ψευδαίσθηση της ανθρώπινης πολυτέλειας παρά να βρεθούν οι αντιμέτωποι με την πραγματικότητα. Ο Θορώ στέκεται έξω από την ευνομούμενη πολιτεία, ώστε να μπορεί να παρατηρεί, αλλά και να κρίνει ορθότερα τις ανθρώπινες σχέσεις, τους θεσμούς, την εξέλιξη και την πορεία του ανθρώπινου είδους.

Ολόγυρα στη λίμνη, Αλ. Παπαδιαμάντη. Όλα ξεκινούν την εποχή που ο Παπαδιαμάντης ήταν ακόμη έφηβος και σύχναζε στην περιοχή της λίμνης. Μαζί με τον φίλο του Χριστοδουλή βίωνε την καθημερινότητα των ανθρώπων που ζούσαν και εργάζονταν γύρω από αυτή, όπως γεωργοί, ψαράδες, ναυπηγοί, γύφτοι κ.α. Ύστερα από εφτά χρόνια απουσίας ο συγγραφέας επιστρέφει στο νησί του. Επισκέπτεται τον χώρο της λίμνης και αναπολεί τα παιδικά του χρόνια

που πέρασε κοντά στην λίμνη. Διαθέσιμο στο:
http://www.sarantakos.com/kibwtos/mazi/ppd_ologura.html

Παραμύθια:

Η Τοσοδούλα, Χανς Κρίστιαν Άντερσεν

Το ασχημόπαπο, Χανς Κρίστιαν Άντερσεν

Κινηματογράφος:

Η τελευταία νανόχρηνα. Από τη σπονδυλωτή ταινία του Π.Βούλγαρη Όλα είναι δρόμος. Μια ομάδα ορνιθολόγων πηγαίνει στο Δέλτα του Έβρου για να βρει, με τη βοήθεια ενός ηλικιωμένου θηροφύλακα, την τελευταία νανόχρηνα που κατοικεί στο βιότοπο. Ένας λαθροκυνηγός τη σκοτώνει. Η σύγκρουση του θηροφύλακα (Θανάσης Βέγγος) με τον ασυνείδητο κυνηγό θα είναι δραματική

Μουσική:

Η λίμνη των κύκνων, Tchaikovsky

Η μουσική των νερών, Handel

Ιστορία

Δισπηλιό, προϊστορικός λιμναίος οικισμός 7.000 π.Χ.: Τα ευρήματα των ανασκαφών αναδεικνύουν τη θαυμαστή τεχνογνωσία των ανθρώπων της εποχής στο ψάρεμα, το κυνήγι, την καλλιέργεια, την κατασκευή ξύλινης καλύβας.
(<http://www.hellinon.net/Dispilio.htm>)

9. Τι κάναμε στο WWF Ελλάς για τους νησιωτικούς υγρότοπους;

Συνεχής και συστηματική δράση από το 2004 ως σήμερα με κορυφαίο επίτευγμα την υπογραφή Προεδρικού Διατάγματος για την προστασία των νησιωτικών υγρότοπων. Δείτε εδώ: <http://www.wwf.gr/images/pdfs/wetlands-infographic.pdf>

Στην Κρήτη δραστηριοποιείται ένα δίκτυο εθελοντών για την προστασία των υγρότοπων. Είναι άνθρωποι που νοιάζονται και αφιερώνουν χρόνο και ενέργεια για το περιβάλλον του τόπου τους.

Διαβάστε εδώ ενδιαφέρουσες ιστορίες και αφηγήσεις από την καθημερινή ζωή των ανθρώπων του WWF και των εθελοντών που εργάζονται για την προστασία των υγρότοπων της Κρήτης: <http://wwfaction.wordpress.com/page/2/> Η δράση που περιγράφεται εδώ θα εμπνεύσει τους μαθητές.

10. Υποβολή των έργων στο WWF εγκαίρως.

Υπολογίστε σωστά τον χρόνο σας και υποβάλετε τα έργα των μαθητών σας εγκαίρως! Σας θυμίζουμε ότι η ημερομηνία λήξης του διαγωνισμού είναι η 19^η Μαΐου 2013.

Θυμηθείτε ότι οι υγρότοποι είναι διαφορετικοί κάθε εποχή του χρόνου κι ανάλογα την εποχή που θα πάτε μπορεί να τους δείτε με νερό η χωρίς, να παρατηρήσετε κάποια είδη ή όχι, να δείτε άλλα χρώματα. Μην αργήσετε πολύ να κάνετε την πρώτη επίσκεψη γιατί μπορεί στην πορεία να θελήσετε να ξαναπάτε.

Επίσης θυμηθείτε ότι πρέπει να αφιερώσετε αρκετό χρόνο τόσο στην προετοιμασία πριν από την επίσκεψη όσο και στην εφαρμογή (γράψιμο παραμυθιού, σύνθεση φωτοαφήγησης/ βίντεο) αλλά και στο «συμμάζεμα» μετά. Ειδικά για το βίντεο θα χρειαστεί αρκετός χρόνος για την επεξεργασία, μοντάζ, προσθήκη ήχων κλπ οπότε φροντίστε να έχετε ακόμα αρκετό χρόνο μέχρι τη λήξη του διαγωνισμού όταν θα φτάσετε σε αυτό το στάδιο. Άλλωστε και στο παραμύθι που απευθύνεται σε μικρότερες ηλικίες ίσως χρειαστείτε περισσότερο χρόνο για την προετοιμασία με δραστηριότητες έμπνευσης και δημιουργικής γραφής ενώ θα μπορούσατε να αφιερώσετε κάποιο χρόνο στο τέλος και για εικονογράφηση του παραμυθιού.

***